

EMEK ARAŐTIRMA RAPORU-8

TÜRKİYE'DE GENÇ İSTİHDAMI ve İŞSİZLİK

(Mayıs 2016)

- **Türkiye'de Genç İŞsiz Sayısı 919 Bini Buldu!**
- **Genç İŞsizlerin %30'a Yakını Üniversite Mezunu!**
- **1 Milyon Genç Kayıt Dışı Çalışıyor!**
- **Üniversite Mezunu Her İki Gençten Sadece Biri İŐ Bulabiliyor!**

Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde gençlerin çalışma hayatından kaynaklanan önemli sorunlarının başında genç istihdam oranlarının düşüklüğü ve genç işsizlik oranlarının yüksekliğı gelmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) Genç İstihdamında Küresel Eğilimler (2015) raporuna göre; dünyada her 10 işsizden 4'ü genç işsizdir. Dünya genelinde genç işsiz sayısı 73,3 milyon ve genç işsizlik oranı % 13'tür.

Türkiye, dünyada çok az ülkenin sahip olduğı önemli bir genç nüfusa sahiptir. 2015 yılında 78 milyon 741 bin 53 kişilik Türkiye nüfusunun, 12 milyon 899 bin 667'si yani %16,38'i 15-24 yaş arası gençlerden oluşmaktadır¹. Gençler, bugün ekonomik, toplumsal ve kuşaklar arası farklılıklar olmak üzere birçok sorunla karşı karşıyadır. Elinizdeki bu rapor, Türkiye'de genç nüfusun çalışma hayatına katılımını ve işsizlik ile ilgili sorunlarını görünür kılmak amacıyla hazırlanmıştır. Raporda; OECD, EUROSTAT, ILO ve TÜİK istatistikleri çerçevesinde istihdam, işsizlik, eğitim durumları ve sosyal güvenlik kurumuna kayıtlılıkları, dünya örnekleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

¹ Genç: 15-24 yaş arasındaki nüfusu kapsamaktadır. Birleşmiş Milletler, UNESCO ve Dünya Bankası tarafından yapılan tanımlamalara göre sınıflandırılmıştır.

➤ Türkiye’de Genç İşsiz Sayısı 919 Bini Buldu!

Küresel bir sorun olan genç işsizliği, ne yazık ki birçok ülkede git gide artmakta ve önemli bir sorun haline gelmektedir. Dünya genelinde AB ve OECD üyesi ülkeler incelendiğinde 15-24 yaş arası genç işsizlik oranlarının, genel işsizlik oranlarının yaklaşık iki katına ulaşmıştır. OECD üye ülkelerde işsizlik oranı 6,7 iken, genç işsizlik ortalaması % 13,9’dur. AB üyesi ülkelerde işsizlik oranı 9,2 iken, genç işsizlik ortalaması % 19,1’dir (Tablo 1’e Bknz.).

Tablo 1. OECD Ülkelerinden 15-24 Yaş Arası Genç İşsizlik Oranları Örnekleri. (2015)

Ülkeler	Toplam İşsizlik Oranı	15-24 Yaş Arası İşsizlik Oranı	Genç Erkek İşsizlik Oranı	Genç Kadın İşsizlik Oranı
Avusturya	5,7	10,6	11,1	10,0
Belçika	8,5	22,1	23,8	20,0
Şili	6,2	15,5	13,8	18,2
Çek Cumhuriyeti	5,0	12,6	11,3	14,4
Fransa	10,4	24,7	25,8	23,4
Almanya	4,6	7,3	7,9	6,5
Yunanistan	24,9	49,8	45,2	55,0
Macaristan	6,8	17,3	18,3	14,0
İtalya	11,9	40,3	38,8	42,6
Japonya	3,4	5,6	6	5,2
Meksika	4,3	8,6	7,8	10,0
Portekiz	12,4	32,0	29,6	34,5
İspanya	22,1	48,4	48,7	48,0
İsveç	7,4	20,3	21,2	19,5
Türkiye	10,2	18,5	16,5	22,2
OECD Ortalama	6,8	13,9	18,1*	13,4
AB (28) ülke ortalaması*	9,4	19,1	21,1	19,5

Kaynak: OECD (2015). Unemployment rate, by sex and age group, quarterly data.

<http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=36499#> (Erişim:26.04.2016)

EUROSTAT(2016). Unemployment statistics. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment_trends

(Erişim:29.04.2016)

*AB ortalaması EUROSTAT 2016 Mart ortalamasıdır.

OECD’ye üye ülkelerde genç işsizlik oranı örneklerine baktığımızda, en yüksek oranların İtalya, İspanya ve Yunanistan’da olduğu görülmektedir. Genç işsizliğinin en düşük olduğu ülkeler ise; Japonya, Almanya ve Meksika’dır. Aynı zamanda birçok ülkede genç kadın işsizliği, genç erkek işsizliğinden fazladır.

Tablo 2. Toplam İşsizlik ve Genç İşsizlik (2015)

Toplam İşsizlik	Genç İşsizlik	Genç İşsizliğin/Toplam İşsizliğe Oranı
3 milyon 57 bin kişi	919 bin kişi	%30,06

Kaynak: TÜİK (2015). İşgücü İstatistikleri. İşsizlik. Yaş Temel

Türkiye’de ise genç işsizlik, OECD’ye üye ülke ortalamasının üzerinde, AB’ye üye ülke ortalamasının altındadır. Türkiye’de 15-24 yaş arası genç işsiz ortalaması %18,5’dir. Erkeklerde bu oran %16,5, kadınlarda ise %22,2’dir. Sayısal olarak baktığımızda ise Türkiye’de toplam 3 milyon 57 bin işsiz, % 30’u yani 919 bini gençlerden oluşmaktadır (Tablo 2’e Bknz.).

➤ **Genç İşsizlerin %30’a Yakını Üniversite Mezunu!**

Genç işsizlik içerisinde en yüksek orana sahip grup ise üniversite mezunlarıdır. Yükseköğrenim mezunlarının %29,5’i işsizdir. Üniversite mezunlarında genç kadın işsizliği %35,9, genç erkek işsizliği %21,5’tir. Üniversite mezunlarından sonra en çok işsizlik oranı genel lise ve mesleki lise mezunlarındadır. 15-24 yaş arası en düşük işsizlik oranı okuma yazma bilmeyen gençlerdeyken, en yüksek işsizlik oranının yükseköğrenim mezunlarındadır. Yükseköğrenim mezunlarının işgücüne katılma oranının yüksek olması, işsizliğin de üniversite mezunlarında yoğunlaşmasına neden olduğunu söyleyebiliriz.²

Tablo 3. 15-24 Yaş Arası Gençlerin Eğitim Durumlarına Göre İşsizlik Oranları (2015)

İşsizlik- Eğitim Durumu %	Toplam	Kadın	Erkek
Okuma Yazma Bilmeyen	7,9	7,2	9
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	14,1	8,6	18
İlkokul	16,3	15,3	16,8
İlköğretim	15,6	15,1	15,9
Ortaokul veya Dengi Mesleki Ortaokul	14	17	12,8
Genel Lise	22,2	26,3	19,6
Lise Dengi Mesleki Okul	18,1	23,4	14,7
Yüksek Öğrenim	29,5	35,9	21,5

Kaynak: TÜİK (2015). İşgücü İstatistikleri. İşsizlik. Eğitim Durumu

² TÜİK 2015 İşgücü İstatistiklerine göre üniversite mezunlarının işgücüne katılma oranı %75,1’dir.

➤ **1 Milyon Genç Kayıt Dışı Çalışıyor!**

Her üç genç çalışandan biri kayıt dışı çalışmaktadır. 3 milyon 117 bin ücretli, maaşlı çalışan gencin 1 milyonu kayıt dışı çalışmaktadır. Yani ücretli çalışan gençlerin %67'si kayıtlı, %33'ü kayıt dışıdır. Kayıt dışı çalışma oranlarının bu kadar yüksek olması gençleri, güvenceli gelecekte uzaklaştırmakta ve daha çok günü kurtarmaya dönük çalışma biçimlerinde istihdam edilmelerine neden olmaktadır.

Kayıtlı ve kayıt dışı çalışan gençlerin cinsiyete göre dağılımında en yüksek orana sahip grup ise genç erkeklerdir. Tablo 4'de görüldüğü üzere genç kadınların 737 bini kayıtlı ve 268 bini kayıt dışı çalışırken, genç erkeklerin 1 milyon 352 bini kayıtlı ve 760 bini kayıt dışı çalışmaktadır.

Tablo 4. 15-24 Yaş Arası Ücretli, Maaşlı veya Yevmiyeli Çalışan Gençlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık Oranları (2015)

	Toplam	Kadın	Erkek
Kayıtlı	2 Milyon 89 Bin (%67)	737 Bin (%35,3)	1 Milyon 352 Bin (%64,7)
Kayıt Dışı	1 Milyon 28 Bin (%33)	268 Bin (%26,1)	760 Bin (%73,9)
Kayıtlı ve Kayıt Dışı Toplam	3 Milyon 117 Bin	1 Milyon 5 Bin	2 Milyon 112 Bin

Kaynak: TÜİK(2015).İşgücü İstatistikleri. İstihdam. Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık

İstihdamın sektörel dağılımına baktığımızda ise gençler en çok hizmetlerde, en az da tarım sektöründe çalışmaktadır. TÜİK 2015 verilere göre gençlerin istihdam oranları tarımda % 4,7, sanayide % 27,1, inşaatda % 10,7 ve hizmetlerde % 55,8'dir.³

➤ **Üniversite Mezunu Her İki Gençten Sadece Biri İş Bulabiliyor!**

Türkiye'de üniversite mezunu gençlerin %53'ü çalışma olanağı bulurken, mesleki lise mezunlarının %44'ü, genel lise mezunlarının ise sadece %25'i istihdam edilmektedir. Ayrıca

³ Kaynak: TÜİK (2015). İşgücü İstatistikleri. İstihdam. İstihdamın Sektörel Dağılımı

15-24 yaş arası genç erkekler, genç kadınların yaklaşık iki katı daha fazla istihdam edilmektedir.

Tablo 5. 15-24 Yaş Arası Gençlerin Eğitim Durumlarına Göre İstihdam Oranları

İstihdam - Eğitim İlişkisi 2015-(Yüzde)	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma Yazma Bilmeyen	22,4	27,3	20,3
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	37,6	65,3	24,5
İlkokul	23,8	30,4	17,1
İlköğretim	40,1	54,8	22,9
Ortaokul veya Dengi Mesleki Ortaokul	14,9	21	8,1
Genel Lise	25,6	31,7	19,2
Lise Dengi Mesleki Okul	44,5	54,8	33,4
Yüksek Öğrenim	53	62,8	45,9

Kaynak: TÜİK (2015). İşgücü İstatistikleri. İstihdam. Eğitim Durumu

OECD'ye üye ülkelerde de genç istihdamı durumu farklı değildir. Ülke örneklerinde genç istihdamı %30-40'larda ve OECD üye ülkeler ortalaması %38'dir. Türkiye'de ise genç istihdamı %34 ile OECD ortalamasının da altındadır. Yine OECD üye ülkelerde de genç erkek istihdam oranları, genç kadın istihdam oranlarından fazladır. Örnek olarak seçilmiş OECD ülkelerinde genç istihdamı %13'le en az Yunanistan da iken %51 ile en fazla Avusturya'dadır.

Tablo 6. OECD Ülkelerinden 15-24 Yaş Arası Genç İstihdam Oranları Örnekleri. (2015)

15-24 Yaş Arası İstihdam Oranları			
Ülkeler	Toplam	Erkek	Kadın
Avusturya	51,6	54,2	49
Belçika	23,2	25,3	21
Şili	30,1	35,2	24,2
Çek Cumhuriyeti	28,1	32,6	23,5
Fransa	27,6	29,4	25,8
Almanya	44,6	45,4	43,6
Yunanistan	13	15	11
Macaristan	26,2	28,7	23,6
İtalya	15,8	19	12,5
Japonya	40,4	40	40,8
Meksika	40,8	53,2	28,3
Portekiz	22,8	24,1	21,4
İspanya	18,4	18,8	18
İsveç	43,6	41,9	45,5
Türkiye	34,8	46,1	23,4
OECD Ortalama	38,8	40,4	37

Kaynak: OECD (2015). Employment Employment and unemployment rate, by sex and age group, quarterly data. <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=36499#> (Erişim:26.04.2016).

GENEL DEĞERLENDİRME:

Türkiye’de gençlerin çalışma hayatında yer almaları günden güne zorlaşmaktadır. İstihdam edilmelerindeki zorluklar ve artan işsizlik oranları gençleri esnek ve geçici çalışma biçimlerine yöneltmektedir. Bu işlerde gençler, “tecrübe edinme” adı altında ucuz işgücü olarak değerlendirilmekte ve güvencesiz çalıştırılmaktadırlar. Bu durum gençlerin geleceğe dair umutsuzluklarını artırırken, kendi geleceklerini kurma ve aileden bağımsız bir birey olmalarını da engellemektedir.

Türkiye’de genç işsizliğin başlıca nedeni ekonomik ve sosyal politikaların istihdam yaratmada yetersizliği ve sorunun çözümünün kalıcı politikalarda aranmamasıdır. Örneğin Ulusal İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı (2014-2023) içerisinde gençler için sürekli ve güvenceli istihdam politikaları yerine geçici ve güvencesiz istihdam biçimleri önerilmektedir. Bir diğer sorun ise eğitim politikalarının yetersizliğidir. Ülkemizde çok sayıda üniversite ve üniversite mezunu olmasına karşın genç işsizlik yüksek düzeydedir.

Genç işçilerin sorunlarının çözümü için öncelikli olarak devletin günlük veya kısa süreli istihdam yaratan politikalar yerine, gençler için güvenceli ve sürdürülebilir istihdam politikalarını oluşturması gerekir.

Bu taleplerimizle birlikte;

1. Üniversitelerdeki bağımsız, laik ve bilimsel eğitim sistemine yönelik baskılar ortadan kaldırılmalıdır.
2. Genç işsizliğini önlenmesi amacıyla, eğitim sisteminin gençlerin yeteneklerini geliştirici ve destekleyici biçimde şekillendirilmesi gerekmektedir. Gençlerin, çalışma hayatına katılımını artırıcı teorik ve pratik bilgiyi ulaşımları için eğitim sistemi yeniden düzenlenmeli, meslek esasına göre eğitim ile akademik eğitim birbirinden ayrılmalıdır.
3. Genç istihdamını artırıcı kamu yatırımları yapılmalı ve gençlerin düzenli iş yaşamına geçişleri kolaylaştırılmalıdır.
4. Gençlerin işsizlikle mücadele ve istihdam yaratmaya yönelik uygulanacak politikalarda özellikle genç kadınların eşit biçimde işgücüne dâhil olabilmeleri için cinsiyet eşitliğine dayalı kamu politikaları hayata geçirilmelidir.
5. Gençlere sağlanacak sosyal yardımlarla işsizliğin ortaya çıkardığı etkenler azaltılmalıdır.
6. Gençlerin ucuz işgücü olarak görülmesi ve kayıt dışı çalışmaları engellenmelidir.

Kaynakça:

EUROSTAT (2016). Unemployment statistics. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment_trends (Erişim:29.04.2016)

OECD (2015). Unemployment rate, by sex and age group, quarterly data. <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=36499#> (Erişim:26.04.2016)

OECD (2015). Employment, Employment and unemployment rate, by sex and age group, quarterly data. <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=36499#> (Erişim:26.04.2016)

ILO (2015). Dünya Genelinde Genç İşsiz Sayısı Artıyor. http://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_429843/lang--tr/index.htm (Erişim:26.04.2016)

Murat S ve Şahin L.(2011). Gençlerin İstihdamı/İşsizliği Bakımından Türk Eğitim Sisteminin Deęerlendirilmesi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. Sayı 30. ss. 93-135.

TÜİK (2015). İşgücü İstatistikleri.